

Αγαπητοί γονείς και κηδεμόνες,

Το παρακάτω κείμενο, με τίτλο, " **Οι κανόνες και τα όρια στη ζωή των παιδιών της προσχολικής ηλικίας**» θα αναπτυχθεί σε δυο μέρη. Σε αυτό το πρώτο μέρος θα επιχειρήσουμε να διευκρινίσουμε τις έννοιες κανόνες και όρια και να απαντήσουμε σε βασικά ερωτήματα που μας απασχολούν ως εκπαιδευτικούς και γονείς, όπως, τι εννοούμε με τις έννοιες κανόνες και όρια, είναι απαραίτητα στη ζωή του παιδιού, αν πρέπει να έχουν σκοπό, αν πρέπει να θεσπίζουμε κανόνες και τότε, μέσα από παραδείγματα της καθημερινότητας.

Στο δεύτερο μέρος που θα συνεχίσουμε με το ίδιο θέμα τον μήνα Νοέμβριο θα εστιάσουμε σε ενέργειες και στρατηγικές που ακολουθούμε στο σχολείο και αν μπορούμε να τις υιοθετήσουμε και στο σπίτι με κάποιες τροποποιήσεις, ώστε να βοηθήσουμε τα παιδιά μέσω της τήρησης κανόνων να νιώσουν ασφάλεια και να αναπτύξουν κοινωνικές δεξιότητες.

Με εκτίμηση,

Έλλη Ναούμ

*Σύμβουλος Εκπαίδευσης Νηπιαγωγών 1ης Θέσης Δι.Π.Ε. Γ΄ Αθήνας
Δρ Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για την Αειφορία, ΕΚΠΑ_ΤΕΑΠΗ
MA in Child Development, Πανεπιστημίου Λονδίνου*

Έλλη Ναούμ

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Νηπιαγωγών 1ης Θέσης Δι.Π.Ε. Γ΄ Αθήνας

Το θέμα μας για τον μήνα Οκτώβριο:

Οι κανόνες και τα όρια στη ζωή των παιδιών της προσχολικής ηλικίας (α' μέρος)

Τι εννοούμε με τις έννοιες «κανόνες και όρια»;

Σύμφωνα με το λεξικό του Μπαμπινιώτη (2013), ο κανόνας αφορά μια «γενική αρχή σύμφωνα με την οποία γίνεται κάτι» και «ό,τι ισχύει γενικά» (σελ.517), ενώ τα όρια αναφέρονται σε κάποιον «φραγμό, περιορισμό (ηθικό, κοινωνικό)», (σελ. 812). Επίσης, **τα όρια αναφέρονται σε ένα κοινωνικό πλαίσιο συνύπαρξης**, ώστε κάθε άτομο να μπορεί να νιώθει ικανοποίηση και ασφάλεια για να δημιουργεί και να εξελίσσεται (Hännikäinen, 2005). Ταυτόχρονα, **οι κανόνες διέπουν τη λειτουργία μιας ομάδας ή/και μιας δράσης**, ενός παιχνιδιού, μιας δραστηριότητας και όχι το ίδιο το άτομο. Έτσι, κάποιιοι κανόνες εστιάζουν στις σχέσεις ανάμεσα σε μια ομάδα προκειμένου να λειτουργεί αρμονικά και κάποιιοι άλλοι, στον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί κάτι που μπορεί να το κάνουμε μόνοι μας ή με κάποιιον άλλον (π.χ. ένα επιτραπέζιο παιχνίδι), (Alcock, 2007).

Έχουν οι κανόνες και τα όρια σκοπό; Είναι απαραίτητα στη ζωή του παιδιού;

Οι κανόνες και τα όρια έχουν **πολύ συγκεκριμένους σκοπούς**, με κυριότερο την ασφάλεια του παιδιού, τη σταθερότητα, την προστασία στην οικογένεια, στο σχολείο αλλά και στο ευρύτερο περιβάλλον που ζει και αναπτύσσεται και **είναι απαραίτητα στη ζωή του**. Το παιδί της προσχολικής ηλικίας μαθαίνοντας τι είναι ασφαλές και αποδεκτό, σταδιακά, οδηγείται στην αποδοχή των κανόνων και των ορίων και έτσι, καλλιεργείται μια εσωτερική πειθαρχία. Γιατί μέσω **της οριοθέτησης** αναπτύσσει τον **αυτοέλεγχο** και σταδιακά μαθαίνει να ελέγχει τις όποιες παρορμήσεις του και τον εγωκεντρισμό του.

Η **καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων** που αναπτύσσεται μέσω **του από κοινού** προσδιορισμού και της τήρησης κανόνων, όπως, η **ενσυναίσθηση** (να μπορώ, δηλαδή, να μπαίνω στη θέση του άλλου, όπως, π.χ. να μάθω να ζητάω ευγενικά ένα παιχνίδι που παίζει ο φίλος μου και επιθυμώ, περιμένοντας να το ολοκληρώσει, γιατί τραβώντας το, να μπορώ να αντιληφθώ ότι θα νιώσει θυμό, στεναχώρια και λύπη), η **ξεκάθαρη τοποθέτηση για τις συμπεριφορές οι οποίες είναι κατάλληλες και αποδεκτές** σε κάθε συνθήκη, θα αποτελέσουν τα απαραίτητα εφόδια στη μετέπειτα εφηβική και ενήλικη ζωή του. Θα μπορεί δηλαδή, το παιδί να είναι σε θέση να βάζει τα όριά του στους άλλους, να διεκδικεί τα δικαιώματά του, σεβόμενο τα όρια και τα δικαιώματα των άλλων (π.χ. στην τήρηση των νόμων ή/και των ορίων στις **διαπροσωπικές σχέσεις**), (Herbert, 2000). Φανταστείτε την οριοθέτηση σαν **ένα προστατευτικό δίχτυ ασφαλείας** που μαθαίνει στα παιδιά να αντιλαμβάνονται και να σέβονται τον προσωπικό και τον χώρο των άλλων, να εκφράζουν τις σκέψεις

Έλλη Ναούμ

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Νηπιαγωγών 1ης Θέσης Δι.Π.Ε. Γ' Αθήνας

και τα συναισθήματά τους και τελικά τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να συνυπάρχουν αρμονικά και ευχάριστα με τους άλλους. Χωρίς αυτό το **δίχτυ ασφαλείας**, αναλογιστείτε ότι το παιδί μπορεί να νιώθει αποδιοργανωμένο αλλά και «χαμένο» (σαν να έχει χαθεί μέσα σε ένα πολυκατάστημα, όπου δέχεται πολλά ερεθίσματα, θέλει να ανακαλύψει τα πάντα, αλλά, αποδιοργανώνεται, γιατί, δε βρίσκει το σημείο επαφής για να νιώσει σιγουριά και ασφάλεια, δηλαδή, τη μητέρα ή/και τον πατέρα του ή/και κάποιο συγγενικό του πρόσωπο).

Είναι, λοιπόν, σημαντικό να συνειδητοποιήσουμε την αναγκαιότητα των ορίων στα παιδιά, αλλά, και τους **λόγους** για τους οποίους θέλουμε να επικεντρωθούμε στη θέσπιση κάποιων συγκεκριμένων κάθε φορά, κανόνων στο σχολείο και το σπίτι (π.χ. είναι για να του καλλιεργήσουμε αξίες, για να το βοηθήσουμε να αντιληφθεί τον προσωπικό και τον χώρο των άλλων, για να το βοηθήσουμε να οργανωθεί στην καθημερινότητά του, για να παίζει αρμονικά με τον/την αδερφό/ή ή/και τους/τις φίλους/ες, για να αντιληφθεί τις αποδεκτές συμπεριφορές, για να κοινωνικοποιηθεί, κλπ.) . Έτσι, για παράδειγμα, στο σχολείο θέτουμε από κοινού με τα παιδιά κανόνες για τους τρόπους με τους οποίους συμπεριφερόμαστε στην τάξη και στο προαύλιο (π.χ. περιμένω τη σειρά μου, τακτοποιώ τα παιχνίδια μου, περπατάω μέσα στο σχολικό κτίριο και τρέχω μόνο στην αυλή, πλένω τα χέρια μου πριν το φαγητό και μετά την τουαλέτα κ.ά.), με σκοπό να τα βοηθήσουμε να οργανώσουν τη σχολική τους ζωή, αλλά, και προάγουμε αξίες, όπως, τον αλληλοσεβασμό, την πειθαρχία, την οργάνωση, την τήρηση ενός προγράμματος κ.ά. Κανόνες που αφορούν για παράδειγμα, πόσα παιδιά μπορούν να ασχολούνται σε κάθε κέντρο μάθησης (κουκλόσπιτο, ζωγραφική, βιβλιοθήκη, επιτραπέζια παιχνίδια, οικοδομικό υλικό, κ.ά) είναι για να διευκολύνουμε την αυτονομία τους και την κοινωνικοποίησή τους μέσω του ελεύθερου παιχνιδιού.

Πότε θεσπίζουμε κανόνες;

Οι κανόνες τίθενται εκ των προτέρων, προτού, δηλαδή, χρειαστεί να τους εφαρμόσουμε. Για τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας βοηθάει η ομαδοποίηση των κανόνων ανάλογα με την περίσταση και ο από κοινού προσδιορισμός μικρών τίτλων: π.χ. ο κανόνας της παιδικής χαράς (π.χ. *έχετε δυσκολία να αποχωρήσει το παιδί από την παιδική χαρά, συμφωνείτε ότι πάμε με τη συμφωνία ότι σε ειδοποιώ αρχικά, 15 λεπτά προτού να είναι η ώρα να αποχωρήσουμε ώστε να έχεις τον χρόνο να ολοκληρώσεις το παιχνίδι σου και ξανά στα 5 λεπτά για να χαιρετήσεις τους/τις φίλους/ες σου*).

Είναι τα όρια και οι κανόνες συμβατά με την αγάπη μας προς τα παιδιά;

Μαθαίνοντας στα παιδιά τι σημαίνει όριο και να θέτουν και να ακολουθούν κανόνες, αφενός, καλλιεργούμε στάσεις και αξίες ζωής, αφετέρου, **τους δείχνουμε έμπρακτα την αγάπη μας**, αφού, είναι φανερό σε αυτά η **ενεργός παρουσία μας** σε κάθε στιγμή που αναπτύσσονται και μεγαλώνουν. Ας λειτουργήσουμε, λοιπόν, από κοινού, σχολείο και οικογένεια ως φωτεινές ενδείξεις για να αντιληφθούν τους τρόπους για μια αρμονική, συνεργατική και αλληλέγγυα συνύπαρξη με τους γύρω μας.

Έλλη Ναούμ

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Νηπιαγωγών 1ης Θέσης Δι.Π.Ε. Γ΄ Αθήνας

Βιβλιογραφικές αναφορές

Alcock, S. (2007) "Playing with rules around routines: children making mealtimes meaningful and enjoyable". *Early Years: An International Journal of Research and Development*, 273, 281-293

Hännikäinen, M. (2005) Rules and agreements — And becoming a preschool community of learners'. *European Early Childhood Education Research Journal*, 13:1,97 — 110

Herbert, M. (2000). *Τα όρια στη συμπεριφορά των παιδιών* (Θ. Τσοβίλης, Μτφ). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μπαμπινιώτης, Γ.Δ. (2013). *Μικρό Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: ΚΕΝΤΡΟ ΛΕΞΙΚΟΛΟΓΙΑΣ Ε.Π.Ε.